

ROMANLARDA KARMAŞIKLIK

*Sessiz Ev, Sevgili Arsız Ölüm, Kara Kefali
ve Elde Var Sıfır
örnekleri*

Kamil Gediz Akdeniz

www.gedizakdeniz.com

Türkiye Düzensiz Sistemler Enstitüsü

ANADOLU AYDINLANMA VAKFI

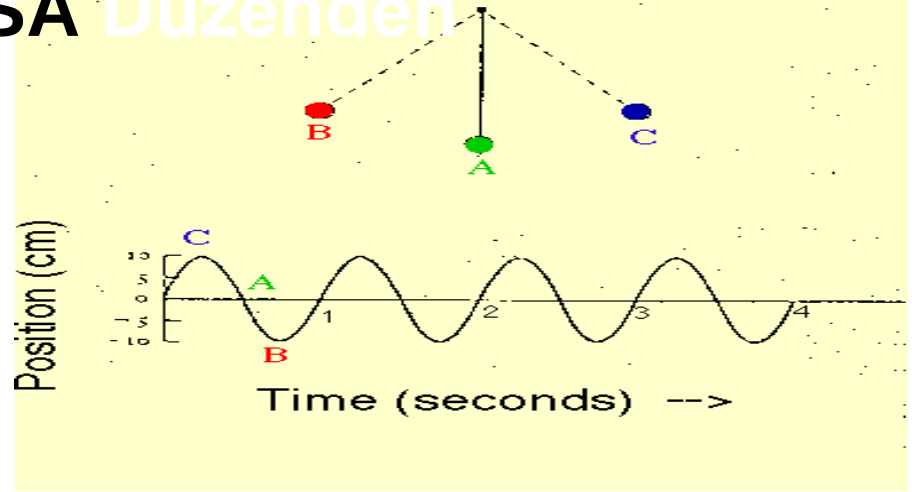
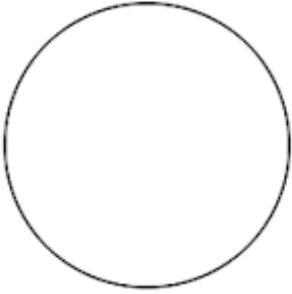
7 Aralık 2015

BÖLÜM-I

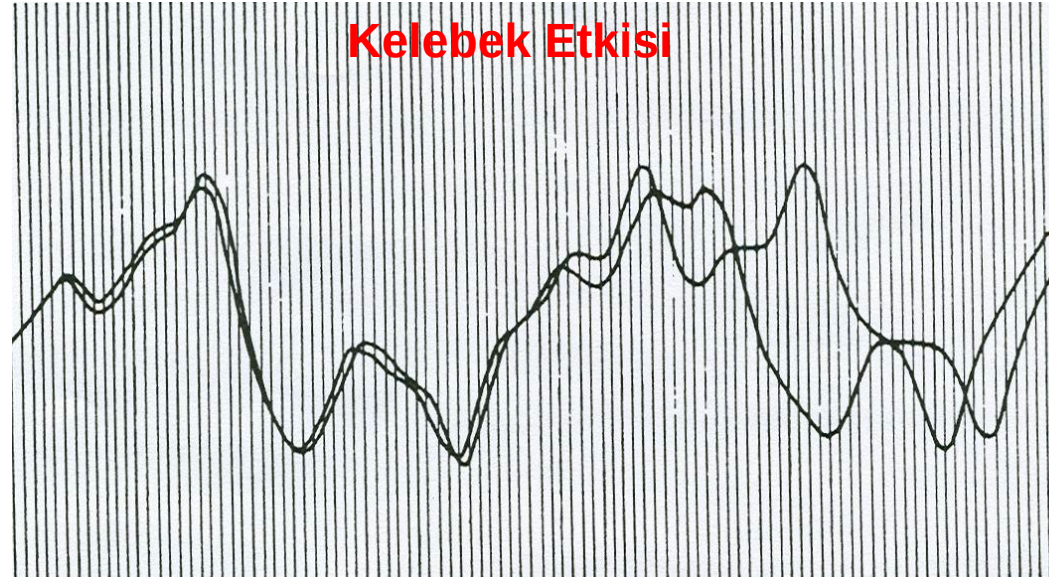
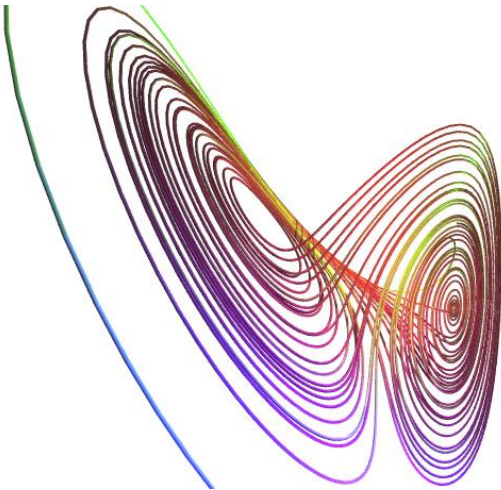
Postmodernitenin Temelleri Kaos, Simülasyon ve Karmaşıklık

KAOS

BASİT SARKAÇTAN KAOSA Düzen

**GALILEİ İLE BAŞLAYAN NEWTONLA MATEMATİKLEŞEN
«DÜZENİN KAOS» ÜZERİNDEKİ İKTİDARININ SONU:
GARİP ÇEKİÇİ: KAOS... LORENZ, 1961**

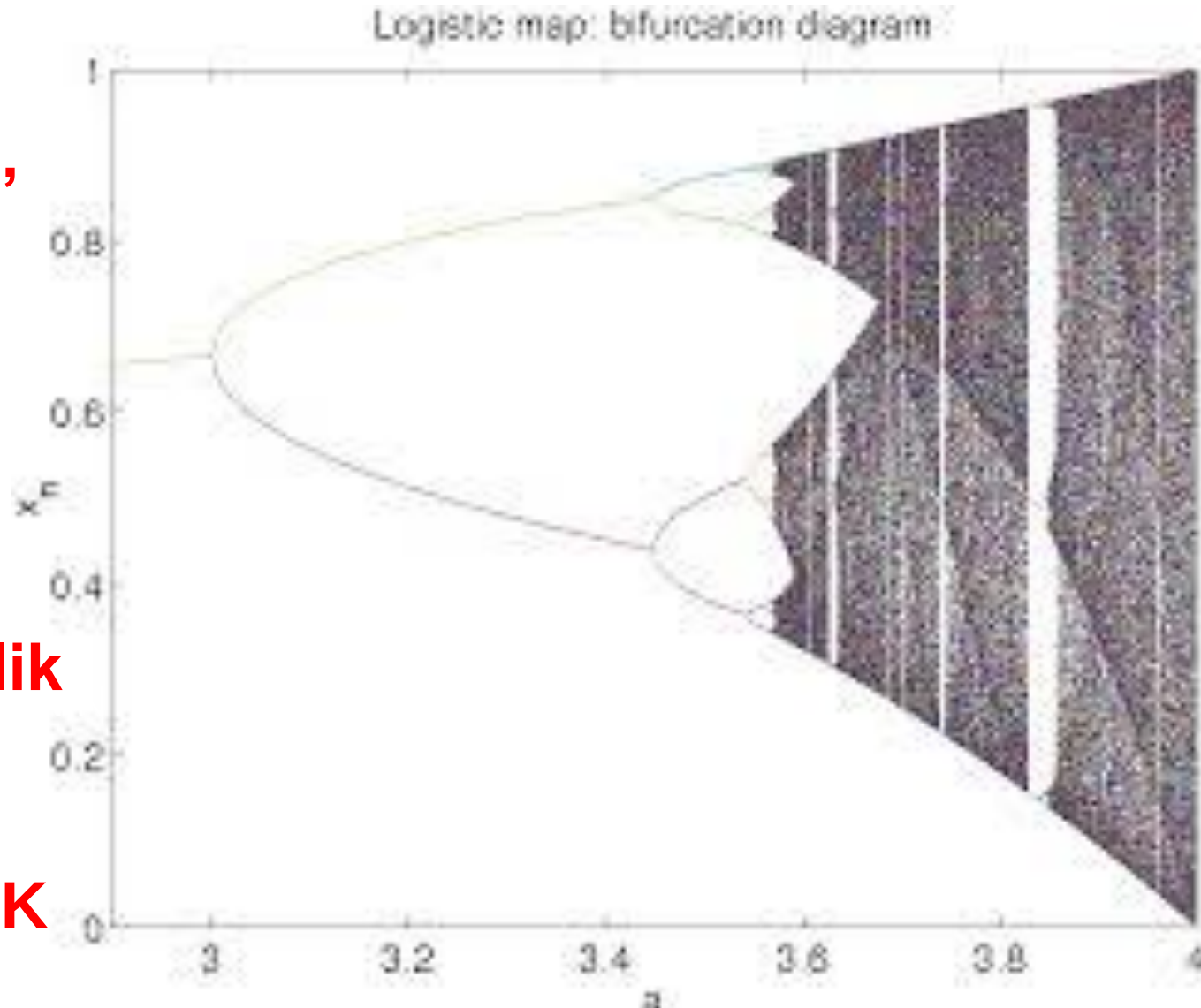

Başlangıç koşullarına duyarlı hareketler (kaotik hareketler). Ve Newtoncu bilimin aksine Düzensizlik içindeki Düzeni bulmak

“Kestirilebilir (deterministik)” sonuçlar yerini “kestirilemeze bırakıyor.

Sürekliliğin yerini süreksizlik alıyor.

TOPLANMAZLIK

BİLİMDEKİ CENNETİ BULMADA «YENİ GILGAMIŞ SERÜVENİ»

Doğrusal olmayan bilim. (Non-linear Science)

Karmaşıklık bilimi, simülasyon kuramları, kendiliğinden örgütlenme gibi yeni bilgi edinme yöntemleri ortaya çıkıyor.

Postmodernistlere göre; idealizmin, tek bir doğrusu olan indirgemeci düşüncenin, denge ve karalılığın peşine düşmenin, ilerlemeciliğin, düzen özleminin, yanlış ve doğrunun anlamı kalmamıştır!

KAOS KURAMININ BABASI?

“Öfke rüzgar gibidir, bir süre sonra diner, ama bir çok dal kırılmıştır bile”

Hız. Mevlana (1207-1273)

“Bazı özel dinamik (*zamanla değışen*) yapılar da başlangıç koşullarındaki küçük değışiklikler son durumda büyük farklılıklar üretebilir.”

(Henri Poincare (1854-1912),1903 *Bilim ve Metot* , Türkçesi,1950ler.)

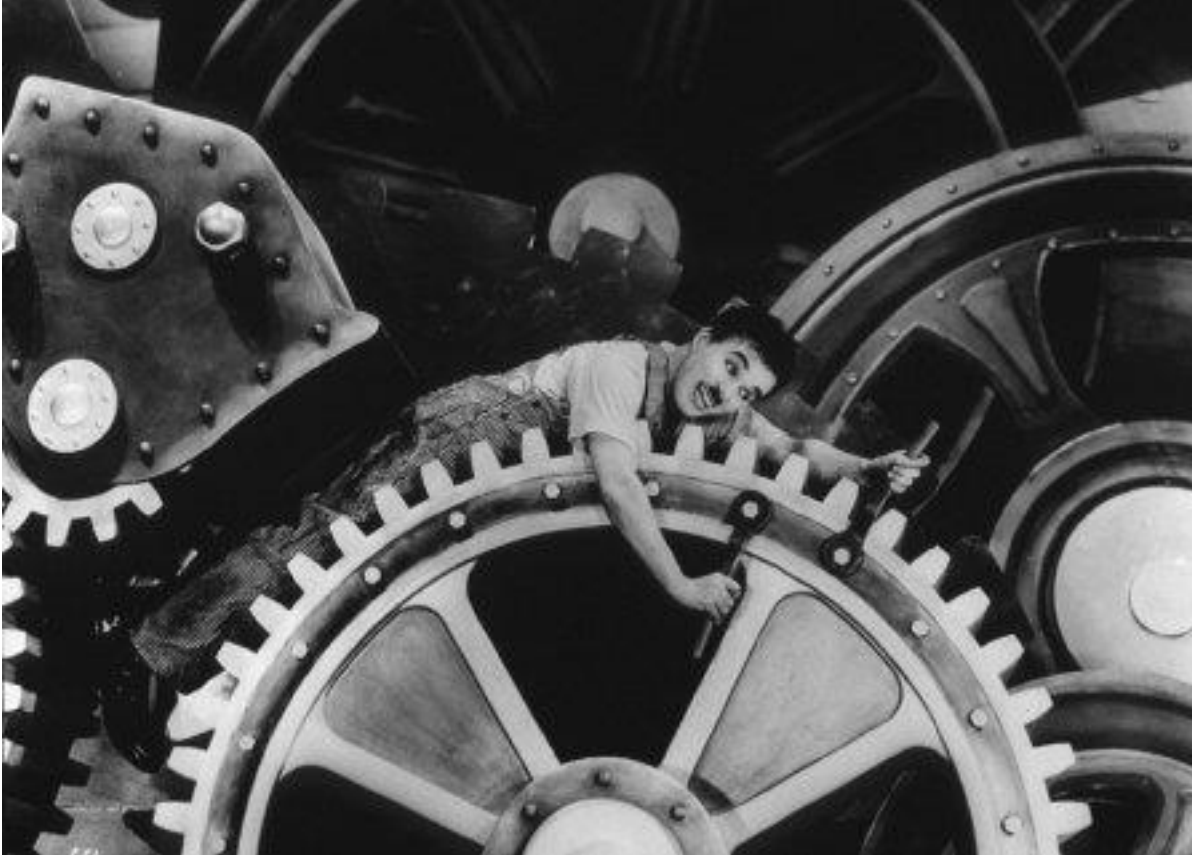
Simülasyon (Benzetim)?

DOĞA SİMÜLASYONU;

Pitagoras'ın öğretisinden gelen Parmenides (MÖ500) evrende (doğada) asla değişmeyen bir gerçeklik olduğunu ve değişim üzerine inşa edilen (simülasyon) yaşamlarımızın bir illüzyon olduğunu söylemiştir.

Bunu bugüne çevirirsek: Doğa bizi simüle etmiştir.(Felsefe)

Sanayi Devrimi: Makine Simülasyonu (Mekanikçi Bilim)

Bugün Simülasyon Nedir?

Hızlı Bilgi Sayarlar

.Deney ve Kuram yanına Simülasyon gelmiştir. Tümden gelen ve Tüme giden karışımıdır.

Temel Bilimlerde ve Mühendislikte simülasyon için bilgi (deney veya akılcı) veya gözlemsel bir gerçeklik olmalı.

SİMÜLASYON EVRENİNDE YAŞIYORUZ

Sosyal medya, sinema, internet

BU YENİ EVRENDE;

GERÇEK KAYBOLUYOR

Sosyal Sistemlerde iki simülasyon kuramı.

1. Gerçek ilkesi modernite olan simülasyon kuramı:

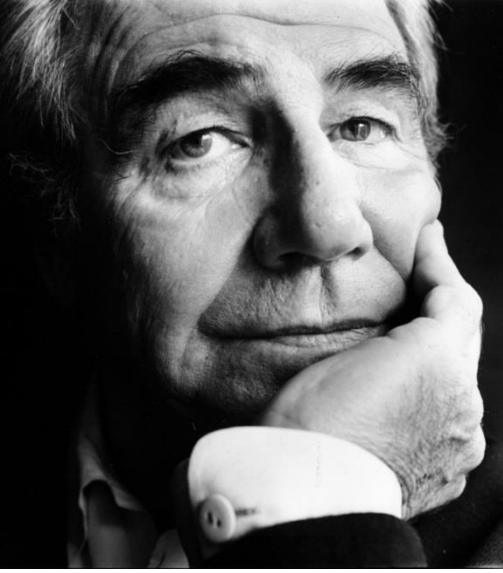
Baudrillard Jean; *“Simulakrlar ve Simülasyon”*, Dokuz Eylül Yayınları (1998)

2. Gerçek ilkesi kaotik farkındalık olan simülasyon kuramı:

Akdeniz, K. G (2010). *Disorder in Complex Human System*, Proceedings of the Conference in Honor of Murray Gell-Mann's 80th Birthday Quantum Mechanics, Elementary Particles, Quantum Cosmology and Complexity, edited by H Fritzsche and K K Phua,

World Scientific Publishing, p. 630-637

(2010)www.gedizakdeniz.com

Jean Baudrillard Simölasyon Kuramı

**HER ŞEY SİMÜLASYON,
GERÇEK KAYBOLUYOR**

Jean Baudrillard'ın simölasyon kuramı: Modern gerçeklik ilkelerinin bugün simölasyon dünyasında (her türlü medya, sosyal medya, internet, TV, sinema gibi) her hangi bir gerçeği temsil etmeyen işaretlere, **simölakrlara** (görünümlere) dönüşmekte olduğunu ve bunların yapı-söküme neden oluklarını iddia eder. Ve ancak bunun modernleşme sürecini tamamlamış toplumlarda olacağını söyler.

Baudrillard Jean; *Simulacred et Simulation*; (Galilee, 1981)

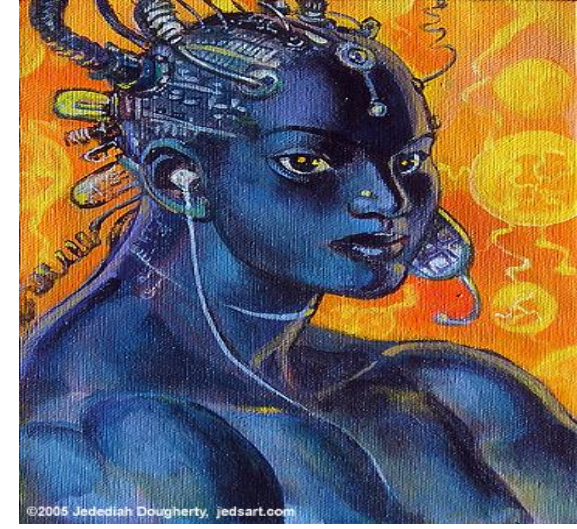

Düzensiz Duyarlı İnsan Davranışları (DDİD) (KAOTİK FARKINDALIK)

Simülasyon Kuramı

Düzensizliğe neden oldukları için modernitenin sosyal formları dışında bırakılmış olan yapıların ve modern toplumların gelişmesinde önemsiz oldukları için yok (geçersiz) sayılmış toplumsal dinamiklerin oluşturduğu karmaşık ilişkiler bütününe diğer bir gerçeklik ilkesi (Kaotik Farkındalık) olarak kabul eder.

**Düzensiz Duyarlı İnsan Davranışları (DDİD)
(KAOTİK FARKINDALIK)
Simülasyon Kuramı
www.gedizakdeniz.com**

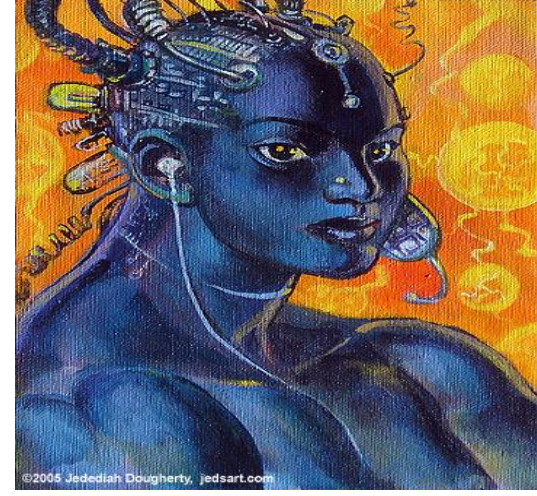

Bu gerçeklik ilkesi (Kaotik farkındalık) modern dışsal alanlarla kuşatılmıştır ve kendine özgü karmaşık yapısıyla (kültür, gelenek, komün ve inançlarıyla) varlığını sürdürmektedir.

BU KURAMA GÖRE:

Kaotik farkındalık gerçeklik ilkesi **Simülasyon Evreninde Baudrillard düzenli duyarlı simülasyonların aksine düzensiz duyarlı simülasyonlara neden olmaktadır.**

**Düzensiz Duyarlı İnsan
Davranışları (DDİD)
(KAOTİK FARKINDALIK)
Simülasyon Kuramı
www.gedizakdeniz.com**

Ve bu simülasyonlar duyarlı bir insanda, insani sosyal sistemlerde, duyarlı topluluklarda hiper-gerçek görünümlerin (simülakrlar) aksine, **kelebek etkisi gibi geçmişle ilişkisi olamayan, her şeyin özneleştiği, öngörülmeven dönüşümlerin ortaya çıkmasına (**zuhur**) neden olabilirler.**

(Zuhur**) simülakrın aksine bir dinamik özne olarak önceden bilinmeyen, modernite gerçeği olmayan, modernite tarafından tanımlanmamış üretir. Ve bunlar yaşadıkları sistemin yapısında (elemanlarında) fark edilmeyen (ölçülemeyen) yeni durumlara bir kelebek etkisi gibi geçişlere ve orantısız dönüşümlerine neden olurlar.**

**Çarşı hareketinden Canlı
Bombaya ZUHUR.
Ortadoğu'da olanlar,
zuhurların ortaya çıkmasını
engellemek olduğunu.
Türkiye'de bir çıkışın
olacağını söylemiştik.**

**Simülasyon Evreninde
Medeniyetler çatışmasından
(Simülakr-Zuhur),**

**Arap Baharından
Gezi Park'a.**

Baudrillard ve Kaotik Farkındalık Simülasyon Kuramlarına göre; bunların farklılıkları nedir? Simğülasyon evreninde Ortak bir dayanışma oluşturmaları mümkün mü?

Akdeniz G&Anastasopoulos N, (2014) «Chaotic Awareness and Simulacra in the Recent Emergence of the Self-Organized Multitude»
<http://www.springer.com/us/book/9783319186924>

Gezipark Direnişi:

**Kaotik Farkındalık Simölasyon Kuramına göre
Toplumda Öngöröllemeyen ve ölçölülenemeyen yeni bir
duruma geçiş (Zuhur; Yeni Anarşi) Türkiye toplumsal
Költer evrimi.**

**“Chaotic Awareness in Gezi Park”, Akdeniz, G., «Chaos, Complexity and
Leadership» Edts. Erçetin, ř. ř., Banerjee, S., (2014).
<http://www.springer.com/physics/complexity/book/978-3-319-09709-1?detailsPage=chapter&resultStart=21>**

**Yeni Anarşi; Kendiliğinden
Örgütlenme ve Dayanışma
Pratikleri**

Simölasyon Evreninde Kara Delik

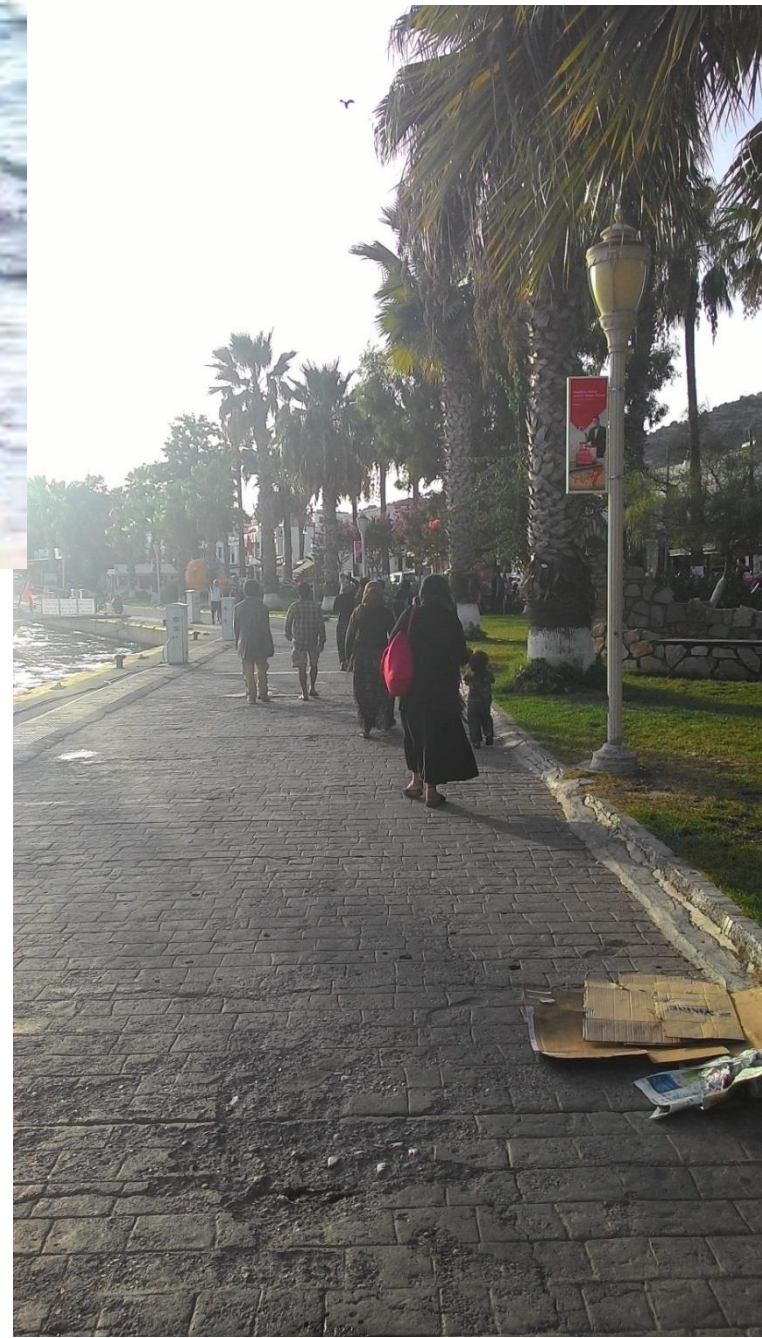

KARA DELİK

**Zorunlu Göç: Suriyeliler
(Baudrillard Simülasyonu)**

Gerçeklik İlkesi SAVAŞ?

**Savaşı kaybettiren bir
Bir film mi seyrediyoruz?
Simulakr mı?**

Simülasyon Evreninde
POSTMODERN MÜLTECİ: KÜRESEL ZUHUR
Yeni Anarşi; Kendiliğinden Örgütlenme ve
Dayanışma Pratikleri

II. BÖLÜM

ROMANLARDA POSTMODERN (ESTETİK)

Şimdi yukarıdaki gelişmelerin (postmodern düşüncelerin ve doğrusal olmayan bilim) romanlarda estetiğe olan etkilerine bakalım.

Kaotik Listeleme

Kaotik Listeleme: Farklılıkların (farklı olayların ve nesnelerin) aynı mekan ve zamanda tekrarlanarak yan yana (fraktal) gelmesidir.

Anlatıcı hem “ben” hem de “o” anlatımlarında anlatım süresince karmaşaya kendisini dahil etmek kadar kendini dışarıda tutmaya özen gösterir. Anlatıcının tavrı okuyucuya ve aktardığı olaya göre tavrı hissedilir ölçüde romana yansır.

“kaotik listeleme”

Servet-i Fünun Edebiyatından; Halit Ziya

Uşaklıgil’in, *Mai ve Siyah* (1900) bir düzenden ziyade, bir kaotik mekândan (s. 14, Tepebaşı Gazinosu) başlar ve anlatıcı, "[...] Sofrada, artık yemek sonuna mahsus, bir dağınıklık hüküm sürüyordu,

Tanzimat Edebiyatımızda *Araba Sevdası*,

(Recaizade Mahmut Ekrem) romanına bakarsak, kahramanın at arabasıyla birlikte Anadolu yakasında düzensiz sağa sola gidip gelmeleri ve bu ritim (**kaotik**) içinde kahramanın düşüncelerindeki girdapların anlatımı

“kaotik listeleme”

Umberto Eco, *Baudolino* romanında Sambatyon Nehrinde su yerine akan taşlarla yaptığı listelemeyi kaotik listeleme olarak tanımlar.

Orhan Pamuk’un *Kara Kitap* (örneğin s.20 ‘Boğaz’ın Suları Çekildiği Zaman’ Bölümü ve s.172, ‘Merih Manken Atölyesi’)

Eco U. “Bir Genç Romancının İtirafı”, Kırmızı Kedi Yayınevi (2011).

“Romanda Çifte Kotlama”

- . Bu kavram, kaotik listelemenin eğri yüzeylere topolojik bir genişlemesidir.

Metin içinde hem anlatıcı, hem de “o” anlatımlarıyla birçok anlatıcı sese de imkân verilir. Hem yazar hem anlatıcı(lar) düzensizlik içinde ve iç içe, sürekli devrededir.

“yazarın metin içinde farklı düzensiz katmanlarla (yazar ve/ya yazarın anlatıcılarının doğrudan okura sırasız bir şekilde farklı zaman ve mekânlarda hitap etmesi) bir anlatılar mozaïği oluşturur.

“Romanda Çifte Kotlama”

Başka tanınmış metinlerden doğrudan alıntılama (kolaj, dadaizm) ya da onlara anlaşılır sayılabilecek göndermelerde bulunularak metinlerarası **ironi** yapılır. Geçmişten veya başka bir olaydan, alıntılar olabilir.

Yazar parodi diyebileceğimiz bu anlatım oyunlarını bilinçli olarak, okurun ilgisini artırmak için yapar.

Anlatanla anlatıcılar arasındaki veya olaylar arasındaki ilişkileri inişli çıkışlı (kaotik) sürdürebilmesi de onun yeteneğine bağlıdır.

Benim Adım Kırmızı bu söylediklerimize tipik bir örnektir. Klasik romanlardaki gibi bir kurulu anlatı göremezsiniz, Bir anlam bütünlüğünü yakalamanız çok zorlaşır. Bunun yerine bu anlatıcı katmanlarıyla metnin kendisinden düşünceler doğar. Okur romanın sonuna geldiğinde, metnin tüketilmediği yere, tamamen erişilemeyen bir yere gelir.

Orhan Pamuk bu aldatmacayı son satırda itiraf eder:
“sakın inanmayın Orhan’a. Çünkü hikâyesi güzel olsun da inanalım diye kıvırmayacağı yalan yoktur.”

Blade Runner 1982 Yönetmen: Ridley Scott.

Bıçak Sırtı, Huzlu koşucu,

www.youtube.com/watch?v=XI2RqeeDzb0

Mekanda kaotik listeleme ve şiddet vardır (2019 Los Angeles).

Zamanınıda insanlık için kullanılmış İnsana benzeşen Androidler. Artık yok edilmelidir. Bunlar duygu testiyle anlaşılmaktadır. Postmoderndir ama iyi-kötü ikilisi filmde korunmuştur. Kahraman kadına karşı zayıftır.

Nereden geldiğimizin ve nereye gideceğimizin hiçbir zaman bilinemeyeceğini (anlamsızlığını) tartışan bir deneme filmidir.

(Hiçlik, Kaotik Farkındalık kuramı). GA

Romanda Kırılma

Kaosla ilişkilendirilen diğ er bir metaforunda k    k bir hadisenin-rastlantının (kırılma) romanın kurgusunda kendiliğinden önemli değışime neden olmasıdır. Romanda  nemsiz bir olayın veya bir rastlantının kendiliğinden metnin ana eksenine oturmasıdır. Yani metne öngörülmeyen, kestirilemeyen bir yön vermesidir. Romandaki bu özellik okurların romanı farklı farklı okumasını kendiliğinden ortaya çıkarır. “Anlamı üreten okurdur” d ş n esi belirginlik kazanır. **Kargaşa ile karıştırılmaktadır. Temel bir koas söylemine oturtulmamaktadır. (**Dokuzuncu Hariciye Koğuşu**)**

Ama sinemada olduğu gibi her romanda böyle bir rastlantı veya birçok kırılma bulmak mümkündür. Ve okurun bu önemsiz olay yerine başka önemsiz bir olay koyup romanı kendine göre okuması bir hayalciliktir, O zaman her roman postmoderndir! O yüzdendir ki **kırılmalar sonrası sosyo-psikolojik çıkmaza düşen insanları konu olarak ele alır.**

Sabahattin Ali, K rk Mantolu Madonna (1943)

“ imdiye kadar tesadüf ettiğim insanlardan bir tanesi benim üzerimde belki en büyük tesiri yapmıştır... Halbuki o (Raif efendi) hiç de fevkalade bir adam değildi. Hatta pek alelade. Hiçbir hususiyeti olmayan, her gün etrafımızda yüzlercesini görüp de bakmadan geçtiğimiz insanlardan biriydi. Hayatının bildiğimiz ve bilmediğimiz taraflarında insana merak verecek bir cihet olmadığı muhakkaktı.” s.11

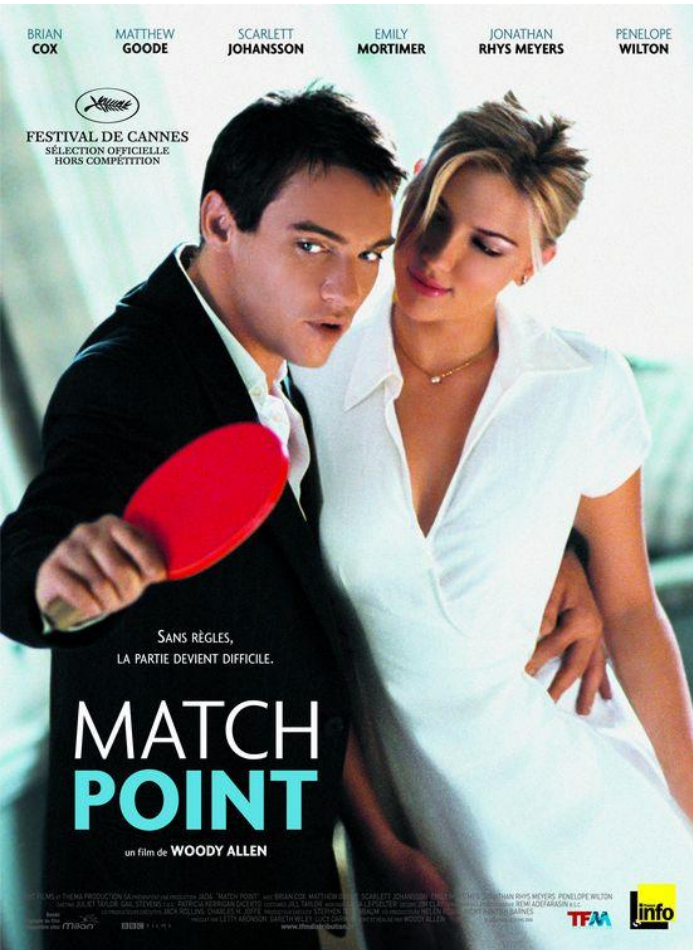
Aksine anlatılan (Raif efendi) anlatandan daha tesadüfler içinde ya amı tır.. Bu her basit görünenin ihmal edilmesinin de ötesidir.

Romanda Paradigma olarak «Kaos»

”Zamanla farklı değişimler arasında ortaya çıkan etkileşimleri, hem de sosyo-kültürel çevrenin yansıttığı atmosferi görürüz. Bu romanlara psikolojinin sosyal katılımını, roman türündeki nesnel duruşun getirdiğı iç’e ait sıkıntılar ile buna bağlı kültürel kaosu meydana getirir

Modern romanların aksine geçmiş romanda bir referans, bir başlangıç noktası değildir. Zira kaos bize geçmişteki bir olaya bakıp, gelecek hakkında kesin konuşamayacağımız söyler. Yani, bir romanda geçmiş ile gelecek ilişkisi önemsenmiyorsa veya geçmiş bir ders olarak değil, aksine onunla mücadele eden, onunla didişen bir şekilde ele alınmışsa da, bu romanda kaos bir paradigma olarak vardır diyebiliriz.

POSTMODERN (ANARŞİST) SİNEMACI WOODY ALLEN

2005

Paradigma olarak
KAOS:

Düzenin içinde
kaos, kaosun
içinde düzen

Romanda Yapıçözüm-Simülasyon

Kahraman(lar) yapıbozum karakterleri olarak ortaya çıkarlar. Kahraman Beceriksizdir. Şizofrendir. Ama güvenilirlerdir. Veya Erkek güçlüdür ama kadına karşı iktidar göstermez. Herşeyin özneleşmesi. Özne kaybolur.

(Kozmosun Kaos üzerindeki İktidarı kahramanda heterojendir (toplanamazlar) GA)

Simülasyon.. Romanda anlatılan dünya (toplumdaki kaygılar, sebepleri, gerçek, kurgulara dayalı hayali simülasyon) ile gerçek hayat arasındaki ilişki karşımıza çıkar (simülakr). (İntibah örneği)

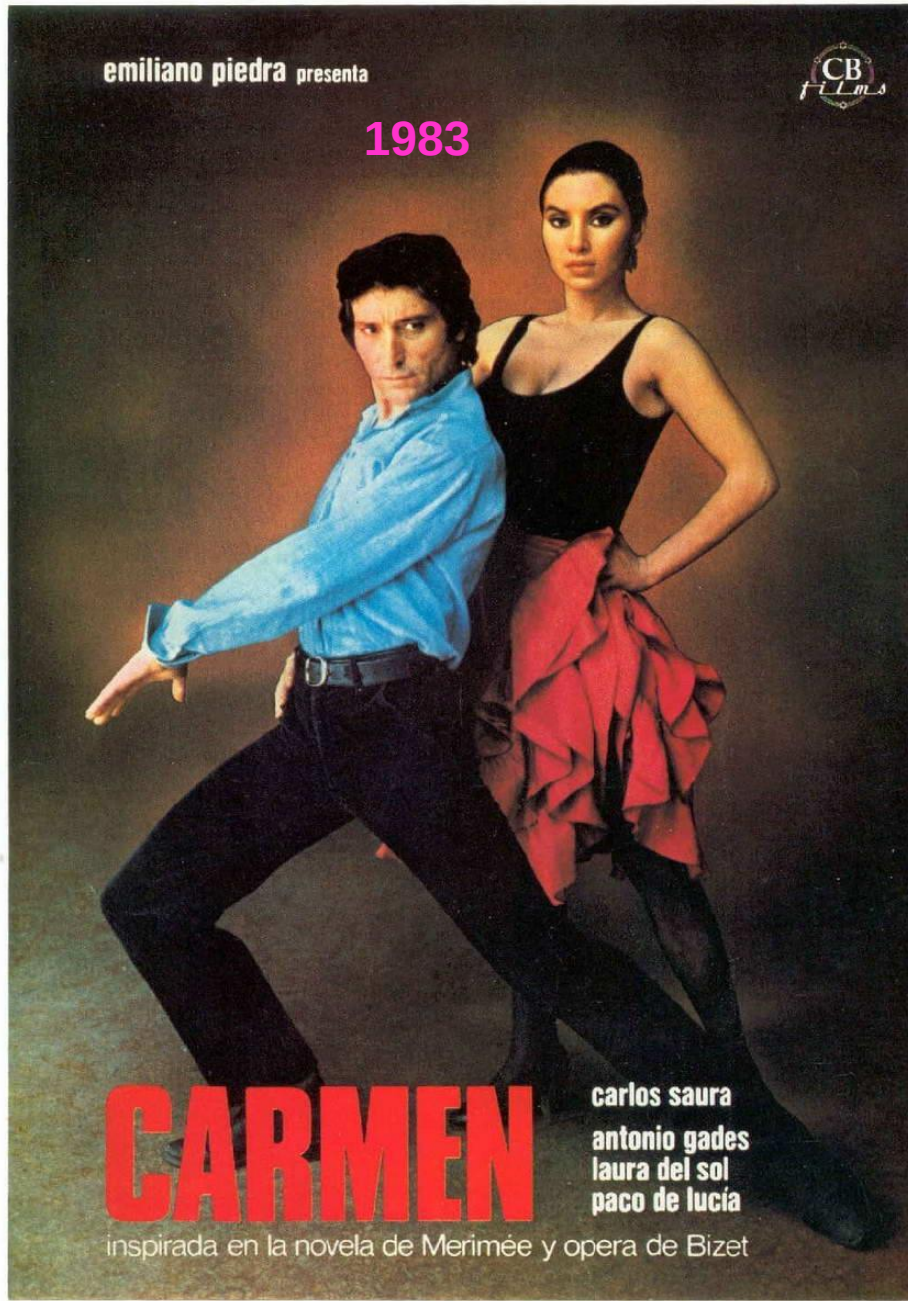
Post modern roman denilince ilk akla gelen yukarıda anlattıklarımızın bir çeşit simülasyonu olan olan dil oyunları düşüncesidir.

Dil, Baudrillard'ın simülasyon kuramına göre, dil bir gerçekliği temsil etmez, belirli bir anlamda aksine *gerçekliği kurar (simülakr)*. Romanını bu dil oyunları simülasyonu sonunda yeni bir gerçeklik kurulur. Postmodern roman, tam da dile dair bu bilgi (gerçeklik ilkesi) ile üretilen anlatıları işaret eder.

Kara Kitap.: Dil oyunlarıyla romanda kurgulanan simülasyonlar vardır.

sayfa 256. Telefon hikâyesi..."[...] Telefon bu sırada çaldı, çaldıran tabii ki gene aynı kişiydi. 'Telefonunu fişe takmana sevindim Celâl Bey!', diye başladı [...]"

Romandan hatırlarsak, Celâl değil bu. Galip. Galip, Celâl'in evinde, Celâl'miş gibi yaşıyor. Celâl'in yerine geçirdi kendini (simulakr)

Carmen

Georges Bizet

(1875)

Gerçekmişle başlar (roman) ama gerçeğini kaybettiren görünümelerini anlatır. Geçmişle (modernite-aydınlanma) hesaplaşır. Kurationsızlığın kurallarını oluşturur.

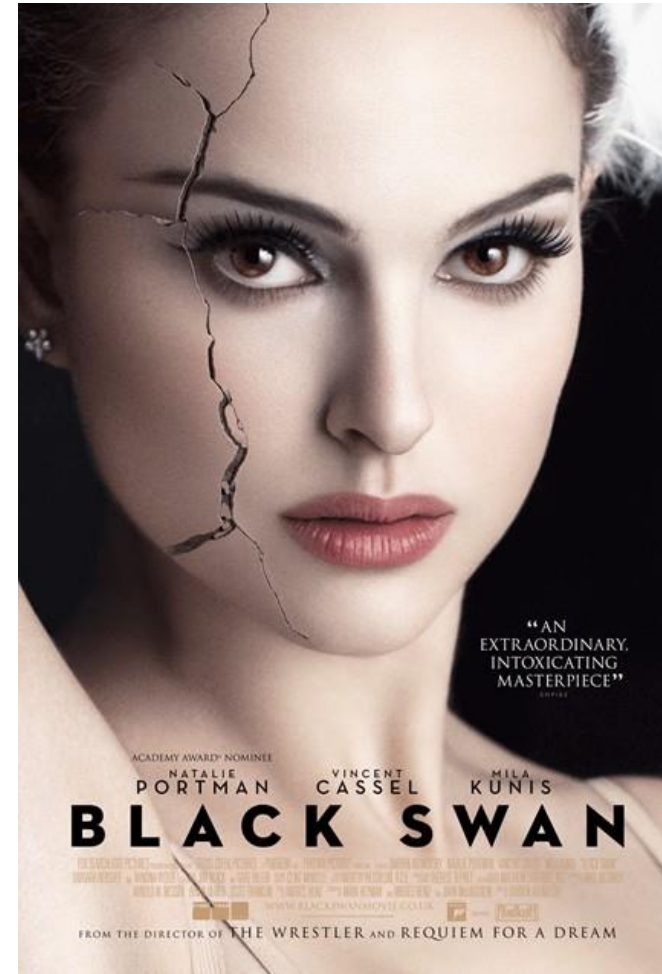
SİMÜLASYON KURAMI ve SİNEMA

AVATAR 2009

Darren Aronofsky

2010

Romanlarda Kaotik Farkındalık : Kaosun paradigma olarak romanlarda kullanılmasına bir farklılık getirir.

Öngörülmeven bir olayın (kırılma-rastlantı ve dil oyunlarıyla simüle edilen gerçekliğın modern sosyal formaların ve modernite strateji kavramları dışında olması ve bunun romanın tümünü yönlendirmesidir.

Öyle ki bu “kaotik farkındalık” kırılması veya gerçekliğı okuru düzensiz duyarlı duruma getirir, metinden beklentileri (okuyucu niyetini) her okuyucuya göre orantısız biçimde farklı olarak geliştirir...

4. Oedipus kompleksi

-Gecmişi dile getirirken Pastiş, parodi, şizofreni gibi kavramlardan yararlanırlar.

-Temelde sex, sado-mazoşizm, Oedipus kompleksinin şiddet ve bağımlılık içerirler.

Modernist yazarlar ve filimciler bu konulara çözüm ararken, post-modernistciler bu konuları çözümsüz bırakırlar ve bir tavır almak istemezler.

“Ortam her zaman psikolojik gerçeğin parçasıdır”

(Çiğdem Kağıtçıbaşı, Kültürel Psikoloji, Evrim Yayınevi, 2000, s. 47)

Lyotard (1924-1998)

Blue Velvet

Mavi Kadife

1986 Yönetmen: David Lynch

youtube.com/watch?v=5nz1x_XYU0

-Kaotik Listeleme vardır. Geçmişle gelecek arasında sınır kaybolmuştur.

Kahramanlar yapı bozuma uğrar, Kahraman (Jefreyy) rotgencidir. Baştan çıkandır. Ama cesur ve meraklıdır. İyi eğitim görmüştür.

Cinsel şiddet, sadomozoşist ritüeller vardır ama tavır yoktur. Jefreyy, Sapık ve uyuşturucu ticareti yapan Frank'ın elektra ve kastrasyon Kompleksi ritüeller içinde elinde esir olan Sado-Mozoşist şarkıcı kadının (Dorothy) isteklerine uyar. Karşısında ağlar. Soyunur.

- Çifte Kodlama Jefreyy Sandy ile evlenir, iyi bir aile babası olur. Dorothy de oğluna kavuşur iyi bir annedir artık.

İkilikler aralarında toplanmamışlardır. GA

Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat'ı (Şemsettin Sami, 1873)

Örneğin, acılı bir aşk hikâyesi olan ve Türk Edebiyatının ilk romanı olarak kabul edilen Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat'ı (Şemsettin Sami, 1873) postmodern olarak kabul edilir . Doğrudur. Romanda, Osmanlıda kadın erkek ilişkileri ve evlilik profilleri postmodern estetik içerir. Şemsettin Sami, o yıllarda Osmanlı kadının erkeklerin nesnesi olma konumundan nasıl kurtulup özneleşeceğinde kendini sorumlu hissetmez.

Yeşilçam sineması bu yapıdan beslenmiştir.

Elif Şafak, (Baba ve Piç)

Tutunamayanlar s. 604-605.romanında “Bugün Kafka’yı okumaya çalıştım. Olmadı. Birden göğsümde bir takınma hissettim. Nefes alamadım. Elimden kitabı attım... Kafka’nın kitabını görünce içim bunalıyor ”
Ama ters durumlarda var. S. 617, s. 625, s. 681. 703, 707

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Romanı Kahramanı (Hayri İrdal)ı toplumun merkezinden alarak ayna görevi yapan romanına taşımıştır. Ama bence İstanbul Üniversitesi ayar yapan?

Ertem C. (2000) “Türk Romanında Modern Arayışlar ve Postmodernizm” *2000 yılında Türk Öykü ve Romanı*” Ankara Üniversitesi basımevi, s.92-111.

Eklemler. Kaos ve karmaşıklık kavramlarını barındıran eski TR romanlar

1. Tanzimat Edebiyatında:

İntibah, (Namık Kemal), Araba sevdası, (Recaizade Mahmut Ekrem. Felatun Bey ve Rakım Efendi, **Taaşşuk-i Talat ve Finat**,

2. Servet-i Fünun Edebiyatı;

Halit Ziya Uşaklıgil, Mai ve Siyah, Eylül, Kırık Hayatlar, Aşk-ı Memnu, Deli Filozof (Hüseyin Rahmi Gülpınar), Matmazel Noralya'nın Koltuğu (**Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (Peyami Saffa)**, Eylül,

3. Cumhuriyet Edebiyatı:

Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Fahim Bey ve Biz, “A. Tanpınar, C. Nin Rüyası”?

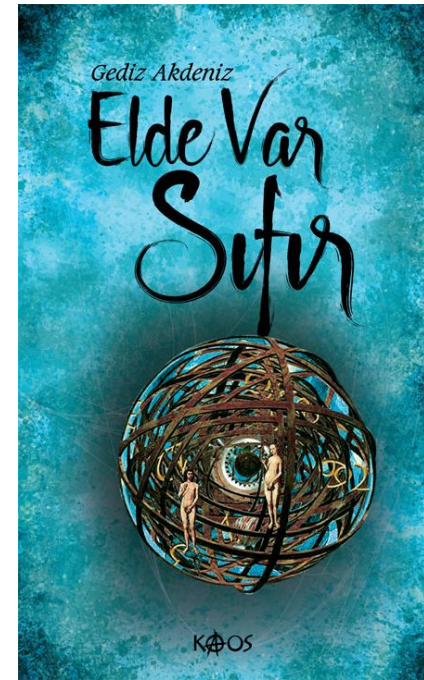
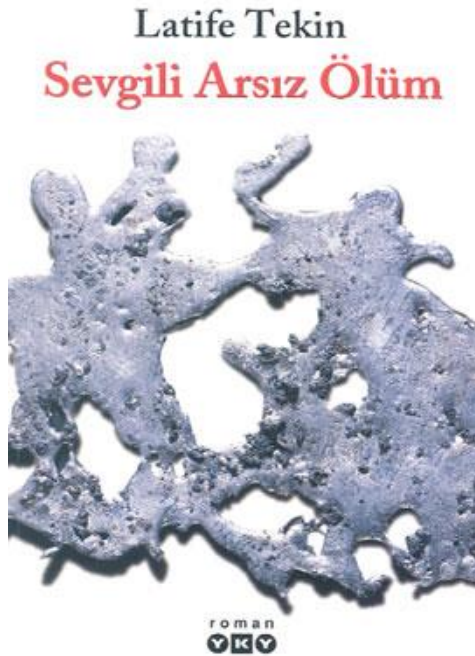
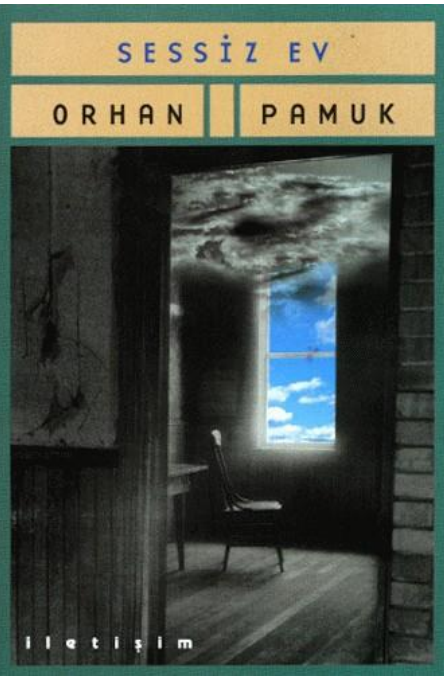
Sabahattin Ali. Kürk Mantolu Madonna. Tutunamıyanlar.

Eklemler. Postmodern TR romancılar

- 1. Oğuz Atay, (Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar, Korkuyu Beklerken)**
- 2.Orhan Pamuk, (Benim Adım Kırmızı, Kara Kitap, sessiz ev)**
- 3.Hasan Ali Toptaş, ()**
- 4.Metin Kaçan, ()**
- 5.Latife Tekin, Sevgili Arsız ölüm, Buzdan kılıçlar,**
- 6.Murat Gülsoy (, ,)**
- 7.Elif Şafak (Baba ve Piç?)**
- 8.Sema Kaygusuz, (Yere Düşen Dualar,)**
- 9.İhsan Oktay Anar, (Puslu Kıtalar Atlası, , Suskunlar)**

III. BÖLÜM

ROMANLARDA KARMAŞIKLIK

III. BÖLÜM

ROMANLARDA KARMAŞIKLIK

KARMAŞIKLIK

Karmaşıklık Kaos değildir. Elemanların (Otonom Kaotik farkındalıkların) kendi aralarındaki orantısız ve düzensiz ilişkidir. Bu doğada kendiliğinden Sosyal sistemlerde bu simülasyon evreninde olur.

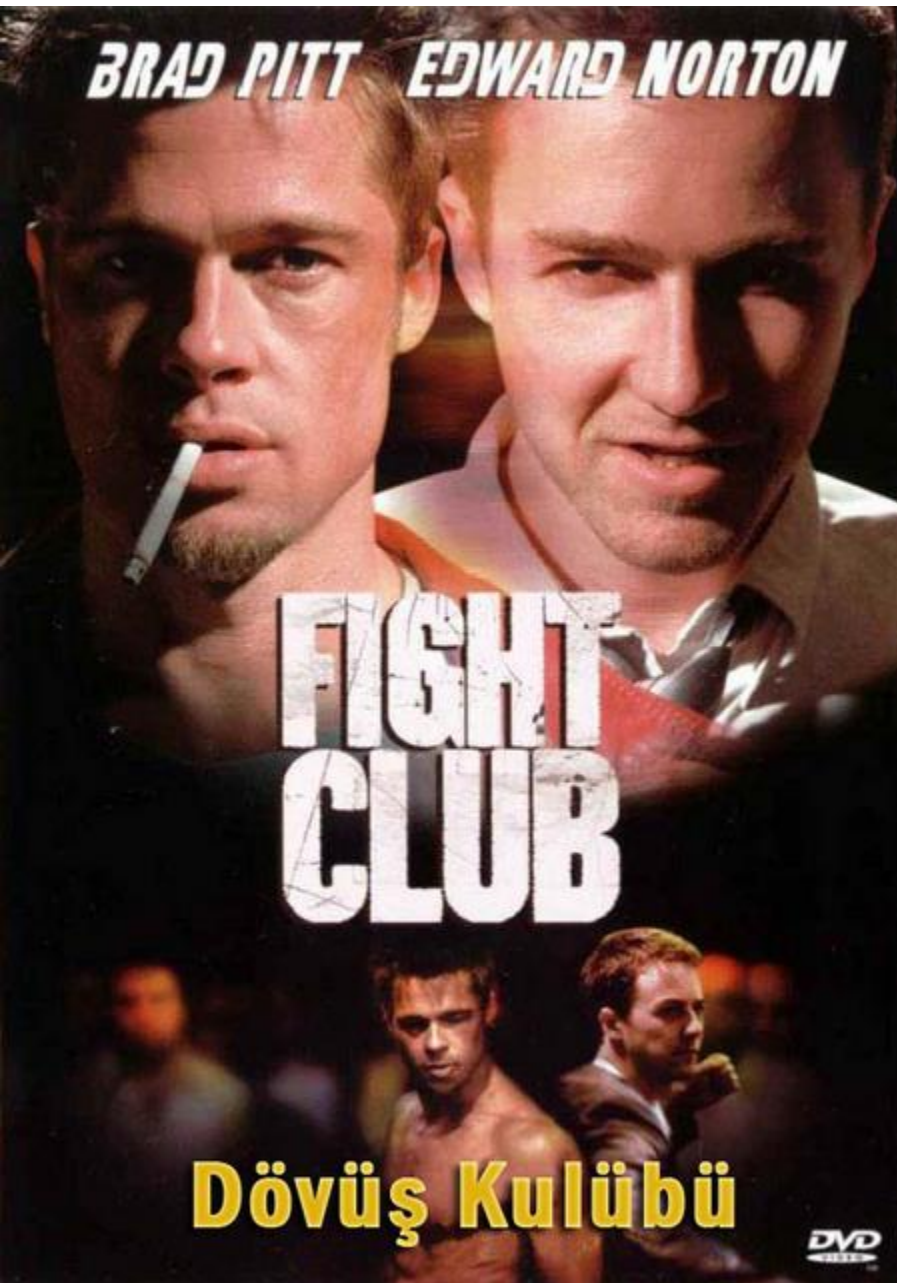
İnsan topluluklarında karmaşıklığın ortak amacı, o toplumun Kaotik farkındalık gerçekliğidir.

KARMAŞIKLIK

Karmaşıklık bilimi: bilimlerin bilimi olarak değişimin ve dönüşümün karmaşıklıkta olduğuna inanır. Bunlara göre, ancak karmaşık sistemler kendini yeniden inşa edebilir

(kendiliğinden örgütlenme ve Dayanışma).

Karmaşıklık, açık olmalı. Ancak kararlılığa ve teke gidişe kapalı olmalı. Kendiliğinden organize olabilmesi için onu normalleştirmeye çalışan çevresine ve ilişkilere karşı durarak bütünlüğünü korumalı. Otonomluk sınırlarını çizmeli.

1999

Karmaşıklık ve
Kendiliğinden
Örgütlenme

KARMAŞIKLIK ÖRNEKLERİ

Alejandro Gonzalez

Guillermo Arriaga

Param Parça Aşklar
2000

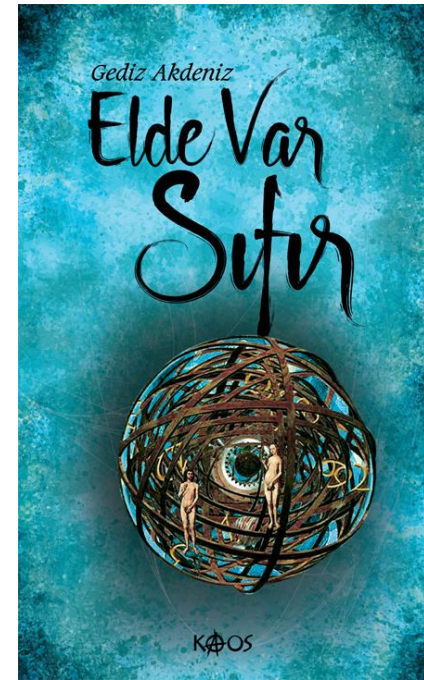
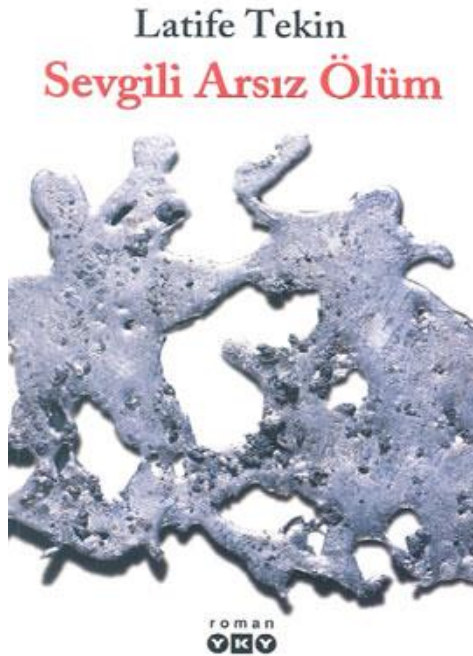
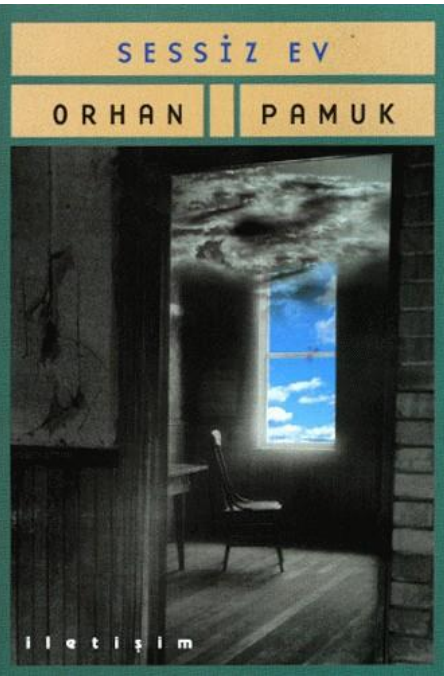
2006

Klasik (modern) film anlayışında kahraman ve Gerçek Etrafında ki yapı orantılıdır ve geçişler (akış) bilgini doğrusal taşınmasıyla olur. Yani değişime Uğramaz. Bisiklet hırsızları.

Postmodern (Karmaşık) filmlerde ise otonom kaotik yapılar bir olay ve amaç etrafındadır. Bu yapılar aralarında kısa ve uzun mesafeli etkilşerek orantısız gelişirler. Bu filmde köpek etrafında düzensiz etkileşen üç kaotik bağımsız yapı vardır.

III. BÖLÜM

ROMANLARDA KARMAŞIKLIK

SESSİZ EV

ORHAN

PAMUK

İletişim

Sessiz Ev, Orhan Pamuk, 1983

Yer yer kaotik listelemelere de yer verilmiştir.
Örneğin: s. 48 ve 234. Anlatım. S.240.

Romanda farklı anlatılara yer verilmiştir. Dil bir kuran olarak anlam farklılıklarını (yaşam tarzı, beklentiler, arzular, siyasi ve sosyal yapıdaki kırılmalar, ..) kurgulamıştır.

Ama bu iç içe geçmeler, çifte kotlamalar anlam bütünlüğünde karmaşıklık göstermez.

Sessiz Ev, Orhan Pamuk, 1983

Anlatıcıların (Recep, Fatma, Faruk, Hasan, Metin, Nilgün ...)kullandıkları dil ve sınıf farklılıkları vardır. Ama her biri diğerini yapıbozuma uğratar. Kısa ve uzun mesafeli bilgi alışverişi sağlar.

Klasik romanların aksine, Çoklu bir sona gidiş vardır. Yazar burada bir sonuca gitmez. Anlatılarda taraf değildir. Ancak Hasan ve Recep'in annesi dışarıda bırakılmıştır.

Tamamlanmış bir bütün değildir. Sonuca erişilmemiş ve metin tüketilmemiştir. Ancak bu da okurda romanın yeniden kurulmasını engeller. Gelecekte olabilecek bir zuhuru, Karmaşık dönüşümü işaretlemeyebilir. Zira çekici yazarın kendisidir.

Latife Tekin
Sevgili Arsız Ölüm

1983

roman
YKY

Sevgili Arsız Ölüm, Latife Tekin

Yazar, romanda anlatı çoğunluğuyla (dil oyunları, simülasyon) gerçekliği kurmuş ve postmodern bir yapı (estetik) oluşturmuştur.

Sayfa. 9 . «Köylüler ilk kez gördükleri (masmavi otobüs) bu garip şey karşısında ilkin dehşetle irkildiler. Bu şaşkınlık anında dua okuyup sağa sola üfürenlerin , korkudan donlarına kaçırانların yanı sıra, otobüsün sağını solunu elleme cesareti gösterenler de çıktı»

(Huvat) İlk kez, bir soba getirmişti. Sobayı, insanları kışın tandır başına toplaşmaktan kurtaracak önemli bir icat olarak kabul etmişti. Ama köylüler, sobayı öyle soğukkanlı karşılamışlardı ki, Huvat deliye dönmüştü.

Sevgili Arsız Ölüm, Latife Tekin

Kaotik listelemelerle (nesneler ve kişiler karışmıştır) her şey özneleşmiştir.

Örneğin: s. 86.

“O gün, kaloriferci çırakları boru dö erken t rk  söylemediler. Paftalar di  açmadı. Anahtarlar sıkı madı. Tavlanmış borulardan su fı kırdı. Mahmut eve geldi. Ba ını cama verdi. Camlara  arpan, yere d  en camların kumların sesini dinledi.”

Sevgili Arsız Ölüm, Latife Tekin

Anlatılar kaotik iç içe geçmiştir ve Sessiz Ev'den farklı olarak anlatılar içinde başka anlatılara yer verilmiştir.

Örneğin Mahmut.

- Borucu ustası Mösyö Pol'e çırak oldu. S.85,
- Bu defa eline bir havlu aldı. Arka cebine dişli bir tarak koydu. “, Gül Berber”de çırak oldu. S. 95.
- Diken saçlı oğlanla İstiridye kabuklarından gece lambası imali ve gazete satması s.160-161,
- gitar hevesine düştü, s.162.

Sevgili Arsız Ölüm, Latife Tekin

Mahmut anlatımındaki bu kaotik iç içe geçişler Huvat, Halit, Seyit, Zekiye ve Dirmit de vardır.

Romanda bu kaotik anlatılar ön plana çıkmıştır. Bu kaotik anlatıların kendi aralarındaki kısa mesafeli (yoksul aile içi) ilişkileri ve uzun mesafeli (kahramanların dış ilişkileri) romana bir karmaşıklık özelliği vermiştir. Örneğin s.97.

Karmaşık bir yapının elemanları arasında yapının dağılmadan yaşamasını sağlayan ortak bir çekicisi olmalıdır. Roman da bu *Sessiz Ev* aksine burada yazar değil Atiye'dir. Atiye etrafındaki bu karmaşıklıkla okuyucu modern romanlarda yapıldığının aksine anlam bütünlüğüne zorlanmamıştır.

2010

Kara Kefali

***Sessiz Ev* ve *Sevgili Arsız Ölüm* romanlarından farklı olarak kuran (burjuva ve yoksul aile karmaşıklığı) dil oyunları değildir.**

***Kara Kefali* romanında kuran (İstanbul'un karmaşıklığında balık ve insan) felsefe ve bilgi oyunlarıdır.**

Kara Kefali

Balık ve Çocuk, Masal anlatıcısının bu felsefe ve bilgi simülasyonlarının görünümleridir.

Balık ve Çocuk masal anlatıları içinde kaotik iç içedir. *Sevgili Arsız Ölüm* gibi bu farklı anlatılar içinde başka anlatılara (İstanbul Karmaşıklığı) yer verilmiştir.

Balık da bilgi edinme metistir. Çocukta ise ona dayatılan tarih ve eğitimidir.

Kara Kefali

Bu ilişkileri çekicisi (toparlayıcısı) Sessiz Ev'deki yazarın yerine, Sevgili Arsız Ölüm'deki Atiye Anne yerine, balık ve insanın aynı bedende buluşma arzusu yerine

'kaotik farkındalık' dır. (Kaos kavramının kültürel belleği).

Kara Kefali

Zamansal evrimde evreni suyun içinde anlamaya hapis edilmiş balık ile evreni dünya mağarasında anlamaya hapis edilmiş insan aynı bedende buluşurlar. Platoncu düşünce yapı bozuma uğramıştır.

KARA KEFALİ DALYANI

Gediz Akdeniz

Eldé Var Sufur

KØS

ELDE VAR SIFIR

Dil oyunları yerine romanı kaos kuramı ve Pitagoras felsefesi kurar.

Bunlar standart kozmoloji kramının (bilimin-Big Bang) sorgulanmasıyla ve ölüm sonrasını çözmek St. Petersburg'un düzeni içinde karmaşık iç içedirler.

ELDE VAR SIFIR

Anlatan ve anlatıcı ise kendi dünyalarında düzensiz duyarlı (şizofren) yapıdadır. Bu kaotik yapıların otonomluğunu Dostoyevski'nin *Beyaz Geceler* romanından alıntılar ve Kaos Kuramının babalarından sayılan Rus Matematikçi Lyapunov'un intiharının nedenleri sağlar.

ELDE VAR SIFIR

Romanın sonunda Ölüm (insanın yaşam arzusu kaotik çekicisindeki bilinen son yörünge-hiçlik) ve Ölümsüzlük (hiçlikle başlayan yeni bir yaşam çekicisi)

arasında çoklu gidiş geliş vardır.

DARK HORSE

PRISM
KATY PERRY

**Postmodern Katy (Simölakr) ve
Türkmen İlarya Meryem (Zuhur-Metis)**

KARA KEFALİ DALYANI

Teşekkürler

Aralarında birleştirici ve yıkıcı türden diye iki kategoriye ayrılan bazı bilindik postmodern estetistik filmler

Konformist, B.Bertolucchi, 1972,

Çin Mahallesi, R. Polanski, 1974,

'Star Wars – Yıldız Savaşları', 1977, 'Matrix I-II-III', 'Terminatör', 'Robocop',

Diva, J.J. Benieix, 1980,

Kayıp Hazine Avcıları, S.Spielberg, 1981,

'Wing Of Desire – Arzunun Kanatları, Wim Wenders, 1987

Vahşi Bir şey, David Lynch, 1990,

Final Analysis – Gerçeği Arayış, Phil Joanou, 1992,

Pretty Woman, Garry Marshall, 1990, (Julia Roberts, August: Osage County, 2013)

Giant, Devlerin Aşkı, 1956 George Stevensy, Elizabeth Taylor, Rock Hudson, James Dean

Basic Instinct – Temel İçgüdü, Paul Verhoeven, 1992,

Reservuar Dogs – Reservuar Köpekleri, Quentin Tarantino, 1992,

Pulp Fiction – Ucuz Roman, Quentin Tarantino, 1994,

Lost Highway, Kayıp Otoban, David Lynch, 1997.

KAYNAKLAR:

Ali Karadoğan,(2005). Postmodern Sinema mı Film mi?

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/23/667/8498.pdf>

Filiz Erdemir (2009) Postmodern Sinemada Kahramanın Dönüşümü. <http://asosindex.com/journal-article-abstract?id=17270#.UxQinM4e68o>

Rıdvan şentürk (2011) "Postmodern Kaos ve Sinema" Avrupa yakası Yayınları.

Fatihtegirmen (2014) <http://sinemakafasi.com/2014/01/21/sinemada-modern-anlati-ile-postmodern-anlati-yapisinin-karsilastirilmesi-ve-david-lynch-sineması/> (Ayrıca Kaynaklar için)

“Şimdiye kadar tesadüf ettiğim insanlardan bir tanesi benim üzerimde belki en büyük tesiri yapmıştır. Aradan aylar geçtiği halde hala tesirinden kurtulamadım.” (Sabahattin Ali, **Kürk Mantolu Madonna örneği s.7**)

Tutunamayanlar s. 604-605.romanında “Bugün Kafka’yı okumaya çalıştım. Olmadı. Birden göğsümde bir takınma hissettim. Nefes alamadım. Elimden kitabı attım... Kafka’nın kitabını görünce içim bunalıyor ” **Ama ters durumlarda var. S. 617, s. 625, s. 681. 703, 707.**

Sessiz Ev’de Orhan Pamuk, aynı duygular varmış? s.29

Mai ve siyah. Halit Ziya Uşaklıgil, belli bir sanat çevresini anlatır. Bu çevrede, okul, kitapçı dükkanı, matbaa ve Babıali caddesi arasındadır,

Taaşuk-i Talat ve Finat’da karşıt kahramanlar ve çevreleri birbirleriye aynı ölçüde ilişkilendirilir. Bu aksaray laleli semtleri arasında düzenli gidip gelmelerle olur. Reşat Nuri Gültekin bu ve benzer romanlarda bunu yapmıştır. Ama bu Türk Yeşilçam sinemasında da var.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde Romanı Kahramanı (Hayri İrdal)’ı toplumun merkezinden alarak ayna görevi yapan romanına taşımıştır. **Ama bence İstanbul Üniversitesi ayar yapan?**

Cumhuriyet Edebiyatı:

Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali (1943)

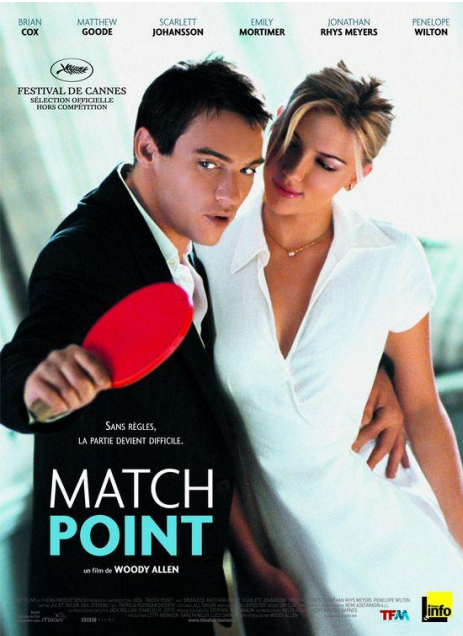
Her tesadüfü kaosa ilişkilendirmek doğru değildir. Anlatanın Hamdi'yi tekrar görmesi anlatanı değiştirendir, ama duyarsızdır. Gerçekte anlatan duyarlı yapıdadır.

Her anlatılanın yerine geçebilecek durumdadır. Romanda öyle olmuştur. “Kürk Mantolu Madonna” portresini görmesi ve onunla tesadüfen karşılaşması da s. 55. 63, 68, 69. kaosa ilişkilendirilir ama yanlıştır. Bunlar her hangi bir yapının değişimine sonrada devamına neden olmamıştır.

Aksine anlatılan (Raif efendi) anlatandan daha tesadüfler içinde yaşamıştır.. Bu her basit görünenin ihmal edilmesinin de ötesidir.

İhmal edilmesi gerekenin içinde gizlenmiş zenginlik kaos bir paradigma olarak vardır.

POSTMODERN (ANARŞİST) SİNEMACI WOODY ALLEN

2005

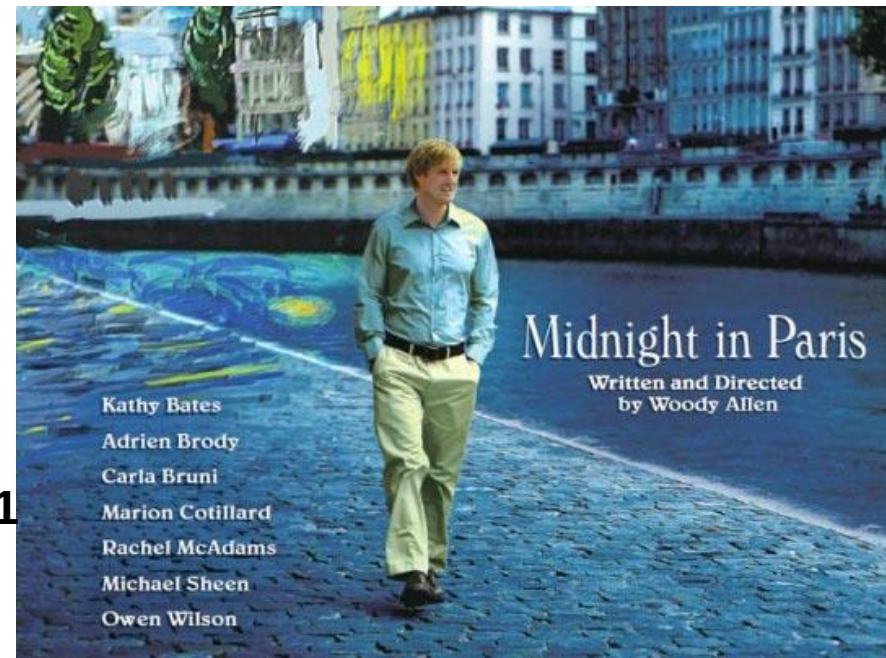
Düzenin içinde
kaos,
Kaosun
içinde
düzen mi?
Dyarlılık
duyarlılık
üstüne
(Maç sayısı)

2012

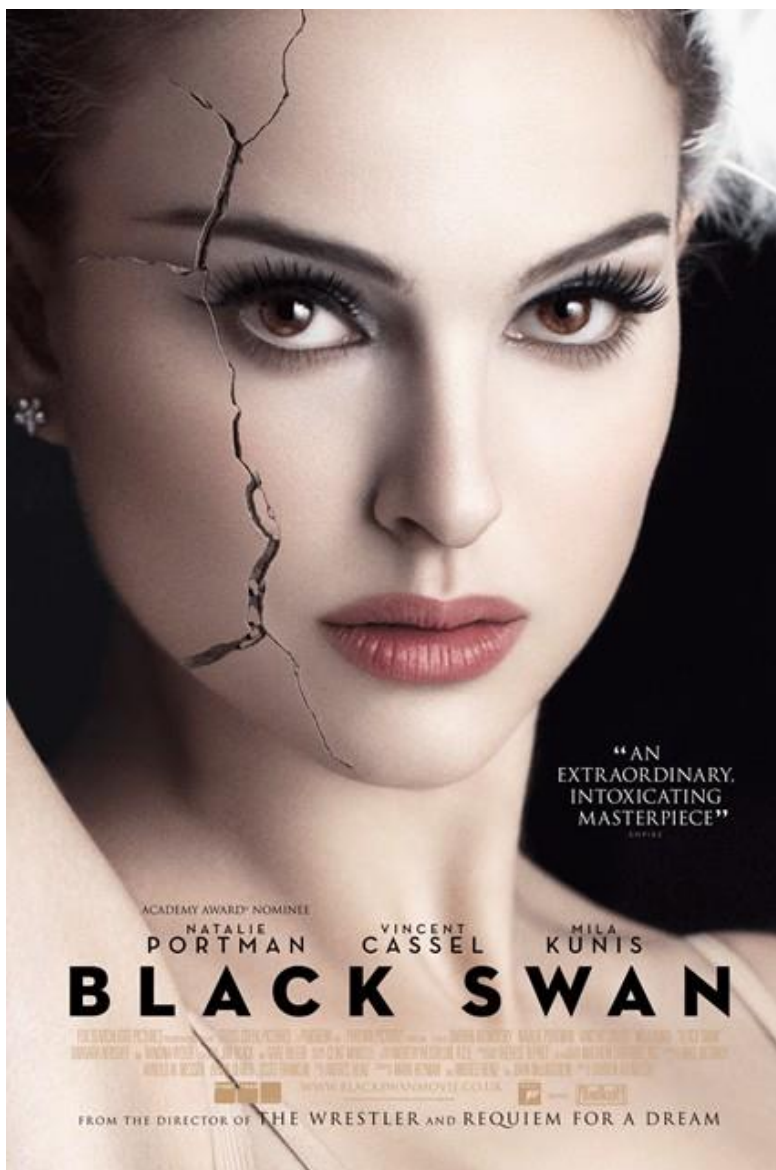
2008

2011

Blue Jasmine
Oscar 2014
Cate Blanchett-Woody Allen

Darren Aronofsky
YÖNETMEN
2010

Şampiyon (2008)
The Wrestler

Kaynak (2006)
The Fountain
Yönetmen, Senarist

Diptekiler (2002)
Below
Senarist

Pi (1998)
Yönetmen, Senarist

-

Simülasyon dünyasında Kozmosun Kaos üzerindeki İktidarı üzerinden üretilen ikilemler (iyi-kötü, güzel-çirkin, dost-düşman, vefalı-vefasız, cesur-korkak, akıllı-akılsız, becerikli-beceriksiz) kahramanda homegen değildir. (toplanmazlar) GA.

-Kahraman (Erkekler artık zayıfır). Beceriksizdir. Şizofrendir. Ama güvenilirlerdir.

Erkek güçlüdür ama kadına karşı iktidar göstermez. *Masumiyet Müzesi*, Orhan Pamuk.

Sevgili Arsız Ölüm, Latife Tekin

Metnin içinde çok örgü olması ve çok doğrultulu olması yanında metinler arası bir gönderme mozağı yoktur. Bu postmodern eksiklik olarak kabul edilebilir. Romanda anlatılanlar tamamlanmamış ve tüketilmemiştir. Jale Parla, dediği gibi “Sevgili Arsız Ölüm” romanında da anlatılarda benlikler, kimlikler ve yorumlar yeni göstergelere dönüşmektedir. Bu epistemolojiye göre, belirleyebileceğimiz yazar, okur, metin yoktur, yalnızca o metin aracılığıyla oluşan söylemler vardır” (*Don Kişot'tan Günümüze Roman*, s.180). Fakat romanda Umberto Eco tanımına uygun entropik (açık yapıt) olarak her okumada ve yazarda yeniden değerlendirilme konumuna açıklık yoktur.

Orhan Pamuk “Benim Adım Kırmızı”da Benin Adım Kara II. Bölümünde bireyin kendisini başkalarına, kendi kendisine anlattığı hikayeler biçiminde ifadeler gibi “İstanbul’a doğup büyüdüğüm şehre, on iki yıl sonra uyur gezer gibi girdim.Ölecekler için toprak çekti derler, beni de ölüm çekmişti. İlk başta şehre girdiğimde yalnızca ölüm var sanmıştım, sonra aşk ile de karşılaştım....”

S.9, 13.

Sessiz ev 'de s.29. Postmodern anlatı tutunamayanlarda olduğu gibi. S.